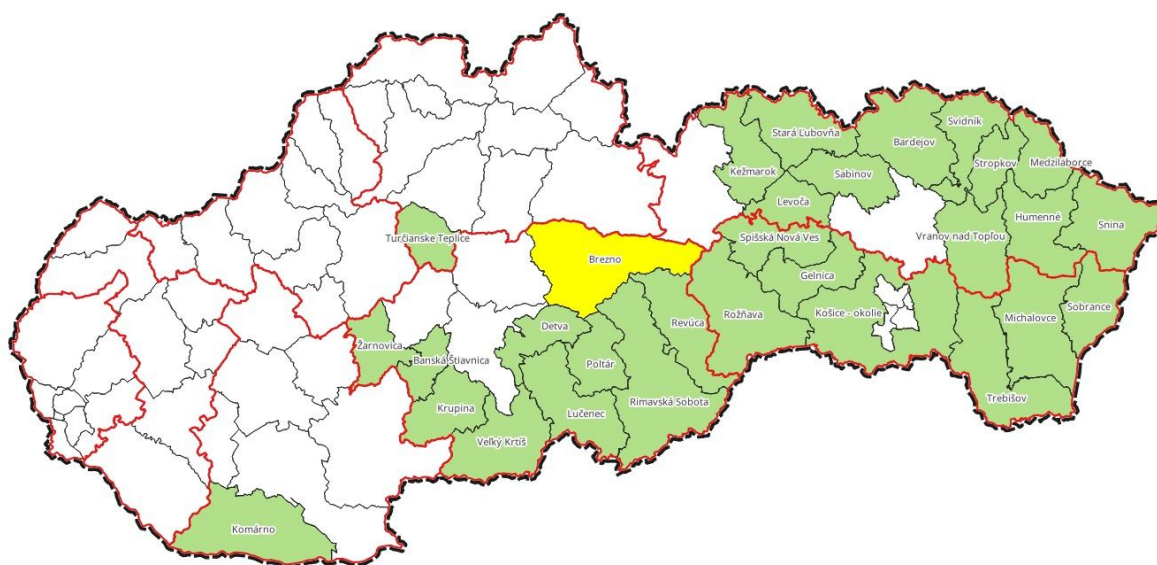

Plán rozvoja prioritného okresu

Brezno

platný a účinný na obdobie

od roku 2026 do roku 2028

Prerokovaný riadiacim výborom prioritného okresu dňa: 02. 09. 2026

Schválený Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky dňa: 08. 09. 2026

Obsah

Úvod	3
1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu	4
1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti	5
1.2. Analýza demografického stavu	10
1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám	14
1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb	19
2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja	22
3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja	24
3.1. Súlad so strategickými dokumentmi	24
3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja	24
3.3. Aktivity plánu rozvoja	25
4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja	28
5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku	29
5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja	29
5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja	29
5.3. Gestori a spôsob monitorovania	29
5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ	30
6. Prílohy	30

Úvod

Plán rozvoja prioritného okresu Brezno (ďalej len „*plán rozvoja*“) je strednodobý strategický dokument vypracovaný v súlade s ustanovením § 2 písm. d) v spojení s § 4 a nasl. zákona č. 271/2025 Z. z. o podpore prioritných okresov (ďalej len „*zákon o prioritných okresoch*“) a na základe metodického usmernenia vydaného Ministerstvom investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (ďalej len „*MIRRI SR*“).

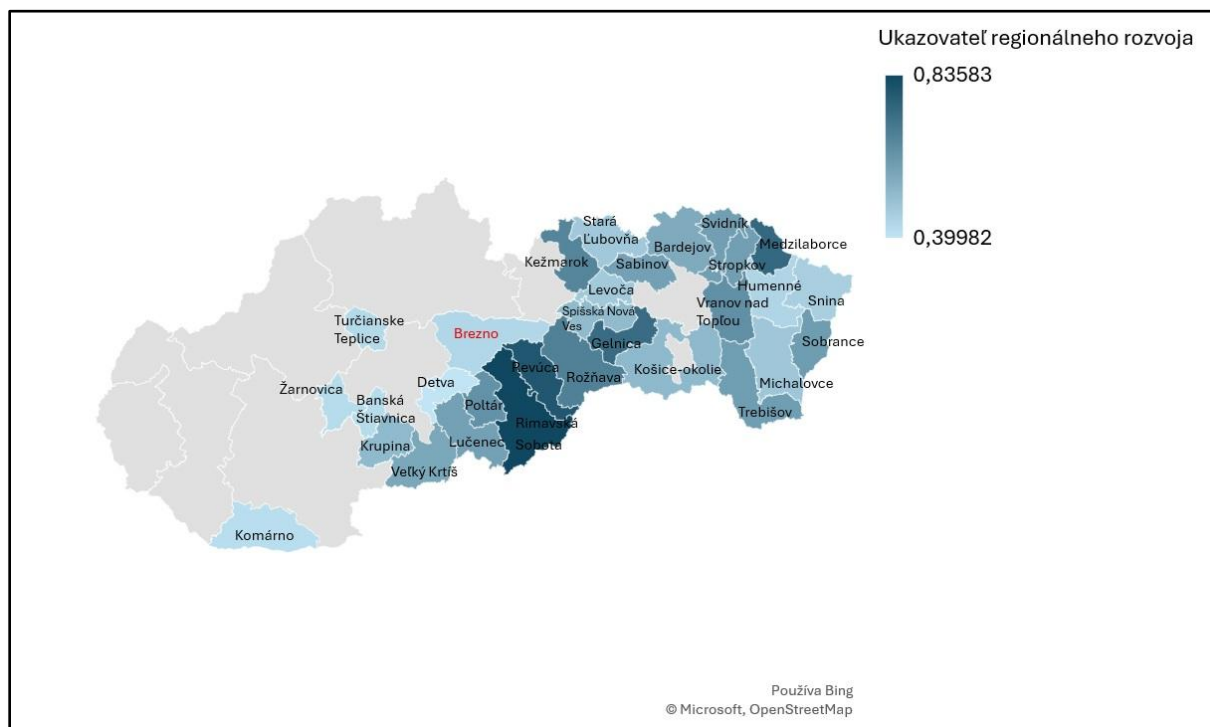
Hlavným cieľom plánu rozvoja je prostredníctvom komplexných štrukturálnych opatrení a aktivít zameraných na hospodársky, sociálny, environmentálny rozvoj prioritného okresu, systémovú tvorbu rozvoja regiónu, rozvoj konkurencieschopnej hospodárskej činnosti a súvisiacej zamestnanosti, na zlepšovanie sociálno-ekonomického, environmentálneho a demografického vývoja, motivujúceho prostredia pre zotrvanie v okrese alebo návrat do neho, prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu, zlepšovať hodnoty ukazovateľa regionálneho rozvoja¹ (ďalej len „*URR*“), zvyšovať kvalitu života obyvateľov a znižovať regionálne disparity v rámci prioritného okresu ako aj medzi okresmi navzájom.

Plán rozvoja vychádza z analýzy potrieb a potenciálu prioritného okresu a je výsledkom participatívneho procesu zástupcov prioritného okresu a MIRRI SR, založenom na objektívnych analytických ukazovateľoch, potrebách regionálnych subjektov a dopyte obyvateľov či návštevníkov prioritného okresu.

¹ Podľa § 2 písm. c) zákona o prioritných okresoch sa ukazovateľom regionálneho rozvoja rozumie kompozitný ukazovateľ, ktorým sa hodnotí miera regionálneho rozvoja okresu na základe čiastkových ukazovateľov a špecifických ukazovateľov okresu v sociálno-ekonomickej oblasti, demografickom stave a v prístupe k verejnej infraštruktúre a základným službám.

1. Analýza hospodárskeho, sociálneho a demografického stavu okresu

Mapa prioritných okresov podľa URR

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Mapa znázorňuje všetkých 30 okresov, ktoré sú podľa zákona o prioritných okresoch a vyhlášky MIRRI SR č. 274/2025 Z. z. o počte prioritných okresov, o výpočte ukazovateľa regionálneho rozvoja a zverejňovaných údajoch v oblasti prioritných okresov v znení účinnom od 8. mája 2026 (ďalej len „vyhláška“) zaradené medzi prioritné okresy.

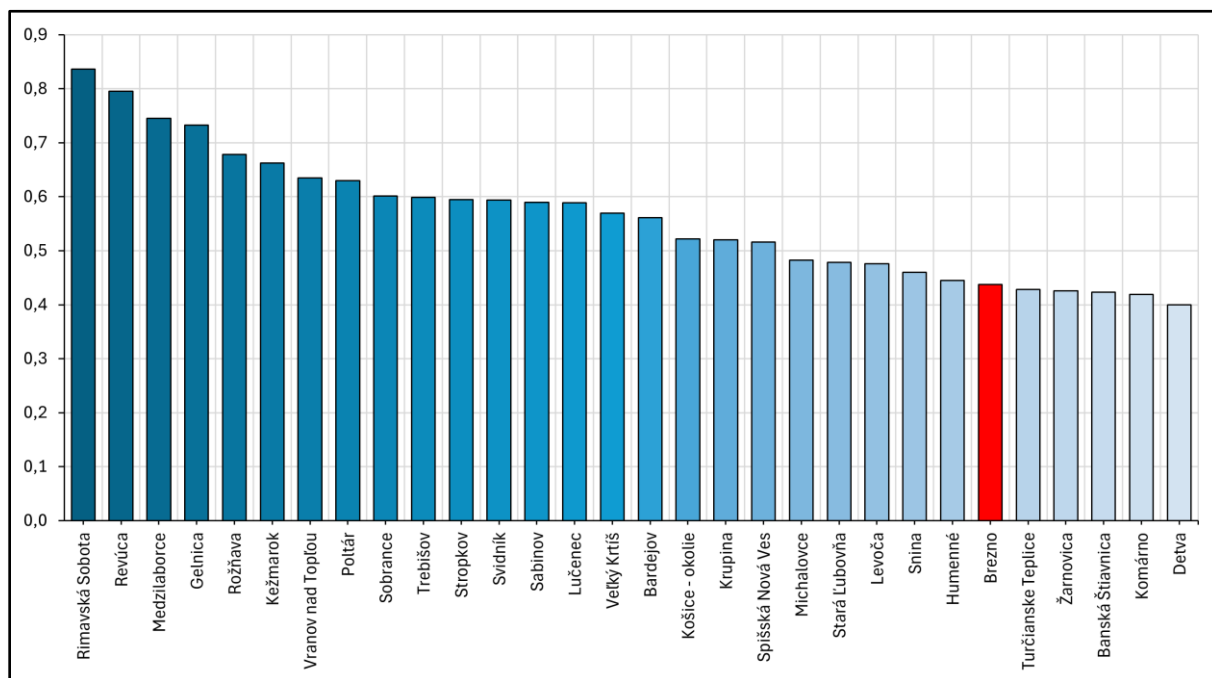
Prioritné okresy sú na mape vyznačené farebne na základe hodnoty URR, pričom okres s najvyššou (najhoršou) hodnotou URR je označený najtmavšou farbou.

Hodnota URR prioritného okresu Brezno v čase zaradenia medzi prioritné okresy je **0,43729**, čo ho zaraďuje medzi okresy s najlepšou hodnotou URR spomedzi ostatných prioritných okresov.

V zozname vybraných okresov² platnom na obdobie od 1. januára 2026 do 31. decembra 2028 sa okres Brezno nachádza na 25. mieste.

² Podľa § 2 písm. b) zákona o prioritných okresoch sa zoznamom vybraných okresov rozumie zoznam okresov okrem okresov krajských miest, zoradených zostupne na základe hodnoty URR.

Poradie prioritných okresov podľa URR

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

URR tvoria čiastkové a špecifické ukazovatele v troch oblastiach:

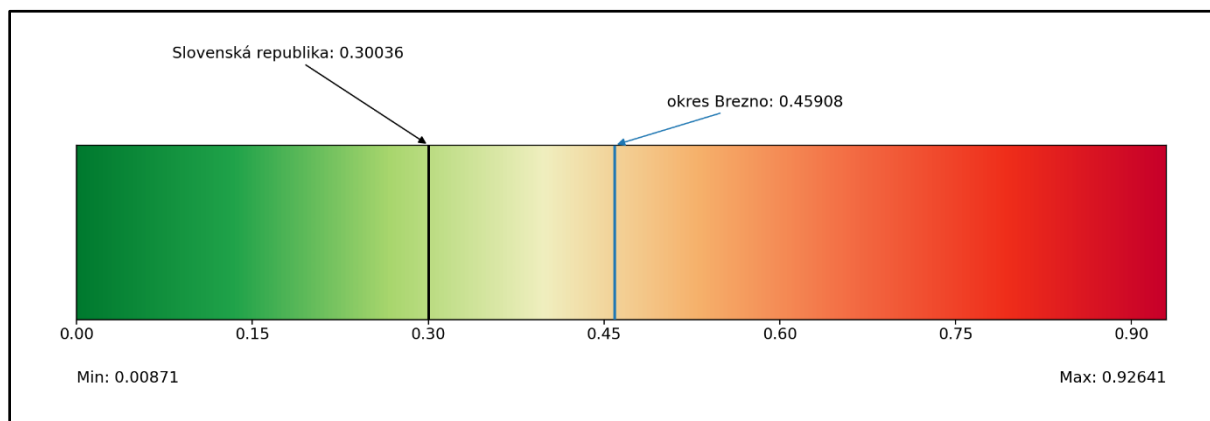
- sociálno-ekonomická
- demografia
- prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám

1.1. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Brezno sa v rámci čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť v zozname všetkých okresov Slovenskej republiky (ďalej len „SR“) nachádza na **23. mieste**, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,45908**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za sociálno-ekonomickú oblasť prioritného okresu Brezno - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za sociálno-ekonomickú oblasť sa vypočíta na základe troch špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

- (i) podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi³ z počtu obyvateľov;
- (ii) podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku a
- (iii) priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca.

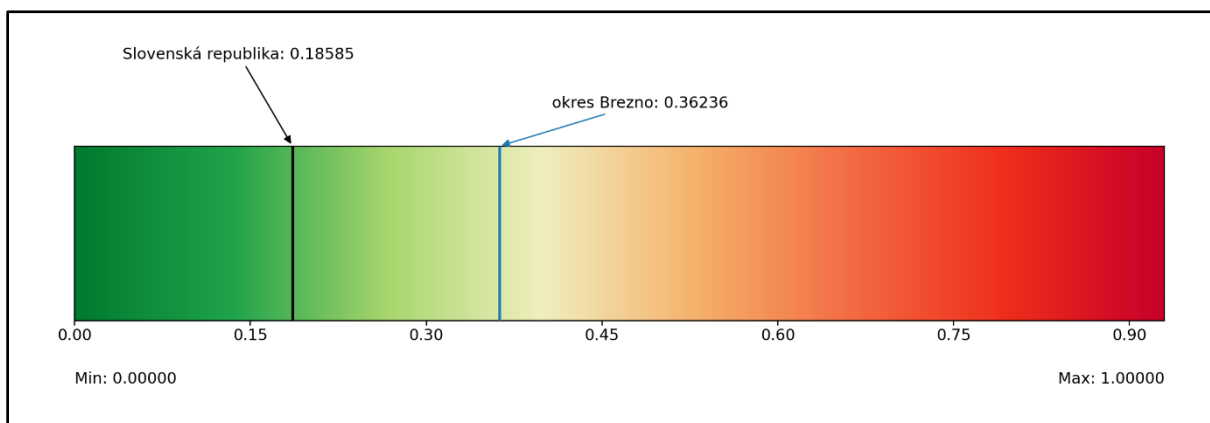
B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hmotná núdza (podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ sa prioritný okres nachádza na **15. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota ukazovateľa je **0,36236**.

³ Zákon č. 417/2013 Z. z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov“ - grafické zobrazenie

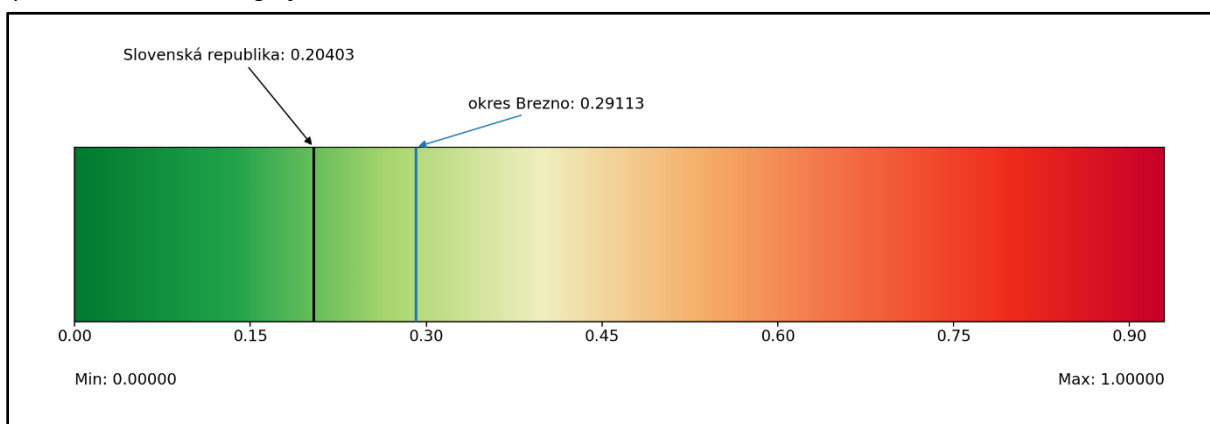

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Miera nezamestnanosti (podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ sa prioritný okres nachádza na **26. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,29113**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku“ - grafické zobrazenie

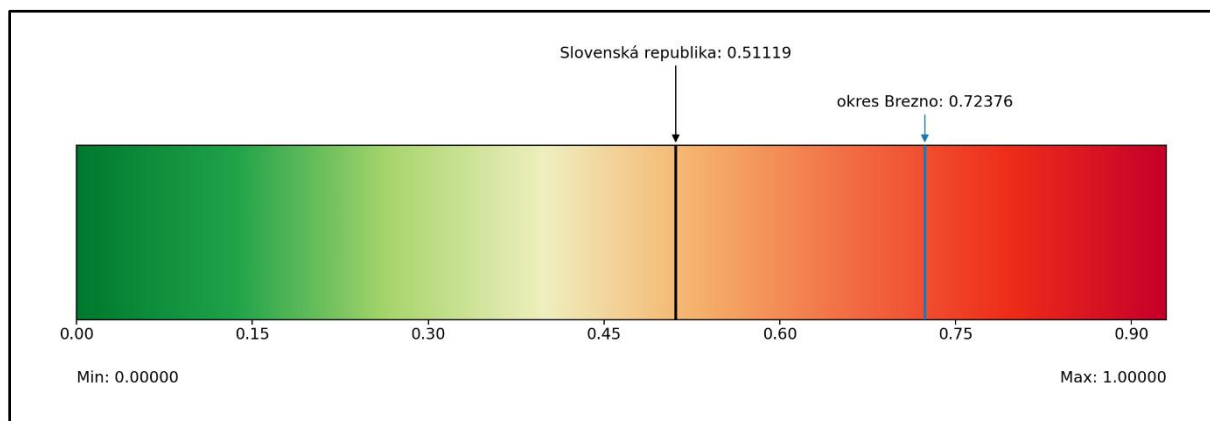

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Príjmová situácia a životná úroveň (priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca)

V rámci špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ sa prioritný okres nachádza na **40. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,72376**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca“ - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov sociálno-ekonomickej oblasti

Súčasná sociálno-ekonomická situácia okresu Brezno je výrazne determinovaná jeho historickým hospodárskym vývojom. Formovanie ekonomickej základne územia bolo od jeho vzniku spojené najmä s **baníckou činnosťou a ťažbou kovov**, ktorá predstavovala prvotný impulz rozvoja mesta ako sídelného a hospodárskeho centra Horehronia.

Postupné obmedzovanie významu baníctva viedlo v novoveku k transformácii hospodárstva smerom k **remeselnej výrobe, obchodu a lesnému hospodárstvu**, ktoré sa stali dominantnými zdrojmi obživy obyvateľstva. V 18. a 19. storočí bol ďalším významným impulzom rozvoja regiónu **rozmach železiarskeho priemyslu**, ktorý položil základy neskoršej priemyselnej orientácie územia.

Tento historický vývoj vyústil do vytvorenia ekonomiky založenej najmä na **priemyselnej výrobe, spracovaní surovín a lesnícko-drevárskom sektore**, pričom tieto odvetvia si uchovali svoju významnú pozíciu aj v súčasnosti. Transformácia ekonomiky po roku 1989 však viedla k **oslabeniu tradičných priemyselných štruktúr a redukcii zamestnanosti**, čo spôsobilo narušenie dovtedajšej ekonomickej rovnováhy regiónu.

V súčasnosti je zamestnanosť v okrese Brezno koncentrovaná predovšetkým do **niekoľkých kľúčových zamestnávateľov**, pričom významnú úlohu zohrávajú najmä:

- **Železiarne Podbrezová, a. s.** – tradičný hutnícky podnik a najväčší zamestnávateľ v regióne,
- **Nemocnica s poliklinikou Brezno, n. o.** – dominantný poskytovateľ zdravotnej starostlivosti a významný verejný zamestnávateľ,
- **COOP Jednota Brezno** – významný subjekt v oblasti obchodu a služieb,
- **mesto Brezno a organizácie verejnej správy** – stabilný zamestnávateľ v sektore služieb verejného záujmu,
- **Harmanec-Kuvert, spol. s r. o.** – priemyselná výroba,
- **myWood Polomka Timber, s. r. o.** – drevospracujúci priemysel,
- **ZLH Plus, a. s.** – strojárská výroba,
- ďalšie menšie a stredné podniky v stavebníctve, službách a lesníctve.

Štruktúra zamestnávateľov poukazuje na pretrvávajúcu orientáciu regiónu na **tradičné priemyselné odvetvia a verejný sektor**, pričom podiel podnikov pôsobiach v oblastiach s vyššou pridanou hodnotou, inováciami alebo technológiami je obmedzený. Tento stav má priamy vplyv na **úroveň miezd, produktivitu práce a schopnosť regiónu adaptovať sa na súčasné ekonomické trendy**.

Sociálno-ekonomická oblasť predstavuje rozhodujúcu zložku hodnotenia úrovne regionálneho rozvoja okresu Brezno, keďže priamo odráža schopnosť územia generovať ekonomickú aktivitu, vytvárať pracovné príležitosti a zabezpečovať adekvátnu životnú úroveň obyvateľstva. Hodnoty špecifických ukazovateľov v tejto oblasti poukazujú na existenciu viacerých štrukturálnych problémov, ktoré majú vzájomne prepojený charakter a vytvárajú dlhodobu reprodukovateľný cyklus sociálno-ekonomického zaostávania.

Z pohľadu špecifického ukazovateľa zameraného na podiel **osôb v domácnostiach, ktorým sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi**, je zrejmé, že aj v okrese Brezno sa vyskytujú lokality a skupiny obyvateľstva so zvýšenou mierou sociálnej zraniteľnosti. Hoci tento ukazovateľ nedosahuje extrémne hodnoty ako v najviac zaostávajúcich okresoch, jeho existencia poukazuje na prítomnosť segmentov obyvateľstva s obmedzeným prístupom k príjmovým zdrojom, čo má priamy negatívny dopad na miestnu kúpyschopnosť a následne aj na rozvoj podnikateľského prostredia. **Nižší disponibilný príjem domácností** zároveň obmedzuje ich schopnosť investovať do vzdelávania, bývania a kvality života, čím sa prehĺbuje riziko medzigeneračného prenosu chudoby.

Kľúčovým faktorom ovplyvňujúcim sociálno-ekonomickú situáciu okresu je miera nezamestnanosti, resp. podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku. V okrese Brezno sa prejavuje kombinácia cyklickej a štrukturálnej nezamestnanosti. Časť nezamestnaných tvorí skupina osôb s nízkou alebo nevhodnou kvalifikáciou, ktorá nezodpovedá aktuálnym potrebám trhu práce, čo vedie k dlhodobému zotrúvaniu mimo pracovného procesu. Charakteristický je najmä nesúlad medzi kvalifikačnou štruktúrou pracovnej sily a meniacimi sa požiadavkami zamestnávateľov. Postupujúca automatizácia výroby, digitalizácia procesov a prebiehajúca ekologická transformácia hospodárstva zvyšujú dopyt po kvalifikovaných technických profesiách a nových zručnostiach, ktorými časť disponibilnej pracovnej sily nedisponuje. Tento kvalifikačný nesúlad znižuje schopnosť regiónu prilákať investície s vyššou pridanou hodnotou a súčasne komplikuje rozvoj malého a stredného podnikania.

Dôležitým aspektom je aj odvetvová **štruktúra zamestnanosti**, ktorá je v okrese Brezno charakterizovaná vyšším zastúpením priemyslu, stavebníctva a služieb lokálneho charakteru. Podiel pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou, najmä v sektore inovácií, výskumu alebo pokročilých služieb, je relatívne nízky. Tento stav sa premieta do úrovne miezd a konkurencieschopnosti regiónu, keďže ekonomika nie je dostatočne orientovaná na odvetvia generujúce vyššiu produktivitu práce.

Na tento jav priamo nadväzuje špecifický ukazovateľ **priemernej nominálnej mesačnej mzdy** zamestnanca. V okrese Brezno je **mzdová úroveň nižšia v porovnaní s celoslovenským priemerom**, a to napriek prítomnosti významných priemyselných podnikov. Táto skutočnosť súvisí predovšetkým s odvetvovou štruktúrou hospodárstva a nižším zastúpením inovatívnych

odvetví založených na výskume, digitalizácii, moderných technológiách alebo znalostnej ekonomike. Nižšia mzdová úroveň následne znižuje životnú úroveň obyvateľstva a zároveň ovplyvňuje rozhodovanie mladých a kvalifikovaných obyvateľov o zotrvaní v regióne. **Nízka mzdová úroveň** má viacnásobné negatívne dopady – znižuje životnú úroveň obyvateľstva, obmedzuje miestny dopyt a zároveň znižuje atraktivitu okresu pre kvalifikovanú pracovnú silu. Tento jav významne prispieva k migrácii obyvateľstva, najmä mladých a vzdelaných ľudí, do ekonomicky silnejších regiónov.

Sociálno-ekonomickú situáciu okresu Brezno zároveň ovplyvňuje aj **prítomnosť zraniteľných skupín obyvateľstva**, vrátane **marginalizovaných rómskych komunít** v niektorých častiach okresu. Tieto skupiny čelia kumulácii znevýhodnení v oblasti vzdelávania, zamestnanosti a bývania, čo obmedzuje ich integráciu na trh práce a zároveň zvyšuje tlak na systém sociálnych služieb. Bez cielených a integrovaných intervencií dochádza k reprodukcii sociálnych problémov, ktoré majú širší dopad na stabilitu a kohéziu územia.

Vzájomné pôsobenie uvedených špecifických ukazovateľov **vytvára v okrese Brezno komplexný systém príčin a následkov**, v ktorom nižšia ekonomická výkonnosť vedie k vyššej nezamestnanosti a nižším príjmom, čo následne oslabuje miestny dopyt a podnikateľské prostredie. Tento stav sa následne premietá do **demografického vývoja**, najmä vo forme odchodu produktívneho obyvateľstva, a sekundárne znižuje potenciál ďalšieho ekonomického rastu.

Na druhej strane okres Brezno disponuje **významnými rozvojovými potenciálmi**, ktoré môžu prispieť k diverzifikácii ekonomiky a zvýšeniu jej odolnosti. Medzi najvýznamnejšie patrí prírodný, rekreačný a krajinársky potenciál Horehronia, ktorý vytvára predpoklady na rozvoj cestovného ruchu a služieb naviazaných na návštevnícku ekonomiku. Hoci cestovný ruch už v súčasnosti predstavuje významnú súčasť hospodárstva regiónu, jeho ekonomické efekty sú stále koncentrované do vybraných lokalít a sezónnych období. Väčšie prepojenie cestovného ruchu s miestnym podnikaním, regionálnymi produktmi, remeslami a službami predstavuje významnú príležitosť na vytváranie nových pracovných miest, podporu malého a stredného podnikania a rozšírenie ekonomických aktivít aj mimo hlavných turistických centier.

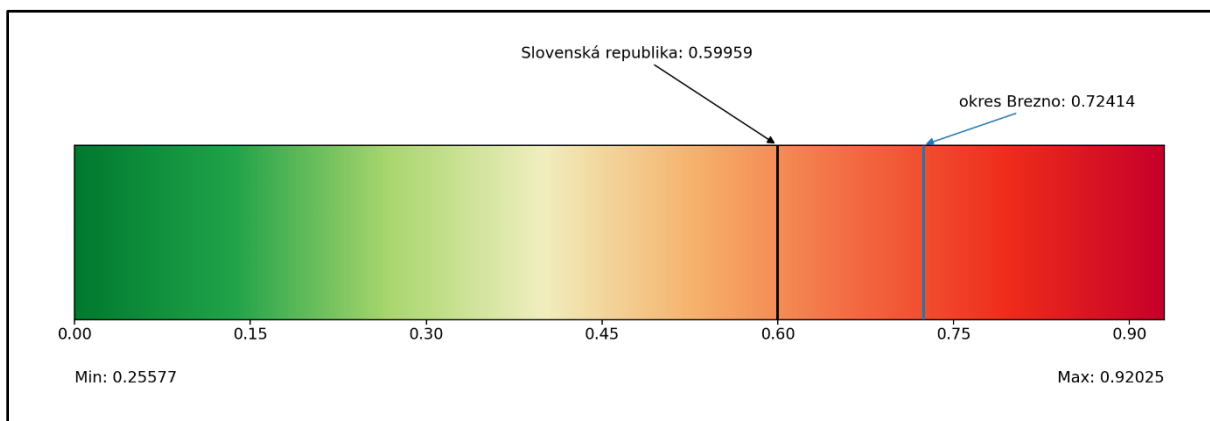
Výsledky analýzy potvrdzujú, že hlavnou výzvou okresu Brezno nie je vysoká nezamestnanosť, ale **potreba zvyšovať konkurencieschopnosť a diverzifikáciu hospodárstva**, posilňovať jeho schopnosť reagovať na ekonomické zmeny a vytvárať pracovné príležitosti s vyššou pridanou hodnotou. Kľúčovými predpokladmi ďalšieho rozvoja sú podpora inovácií, modernizácia tradičných priemyselných odvetví, rozvoj malého a stredného podnikania, efektívnejšie prepájanie odborného vzdelávania s potrebami trhu práce a lepšie využitie potenciálu cestovného ruchu, miestnych zdrojov a regionálnych produktov.

1.2. Analýza demografického stavu

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Brezno sa v rámci čiastkového ukazovateľa za demografický stav nachádza na **14. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,72414**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za demografický stav prioritného okresu Brezno - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za demografický stav sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

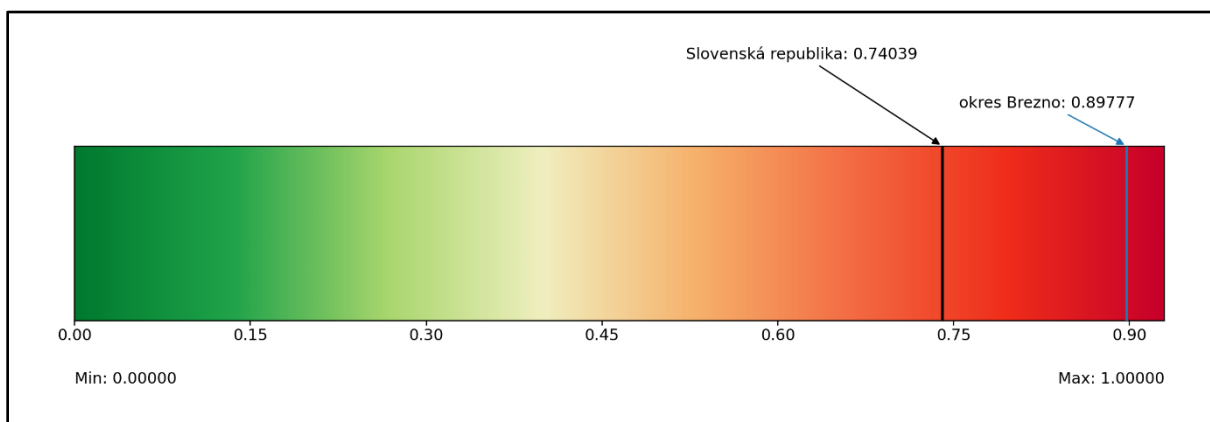
- (i) hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva;
- (ii) index ekonomického zaťaženia osôb a
- (iii) index starnutia.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva

V rámci špecifického ukazovateľa „*hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva*“ sa prioritný okres nachádza na **12. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,89777**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva“ - grafické zobrazenie

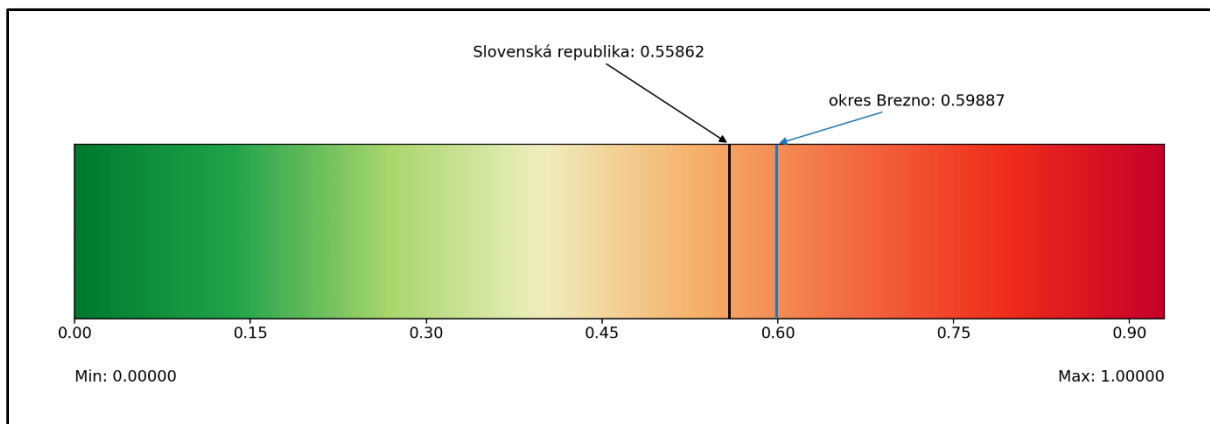

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Index ekonomického zaťaženia

V rámci špecifického ukazovateľa „index ekonomického zaťaženia osôb“ sa prioritný okres nachádza na **23. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,59887**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index ekonomického zaťaženia osôb“ - grafické zobrazenie

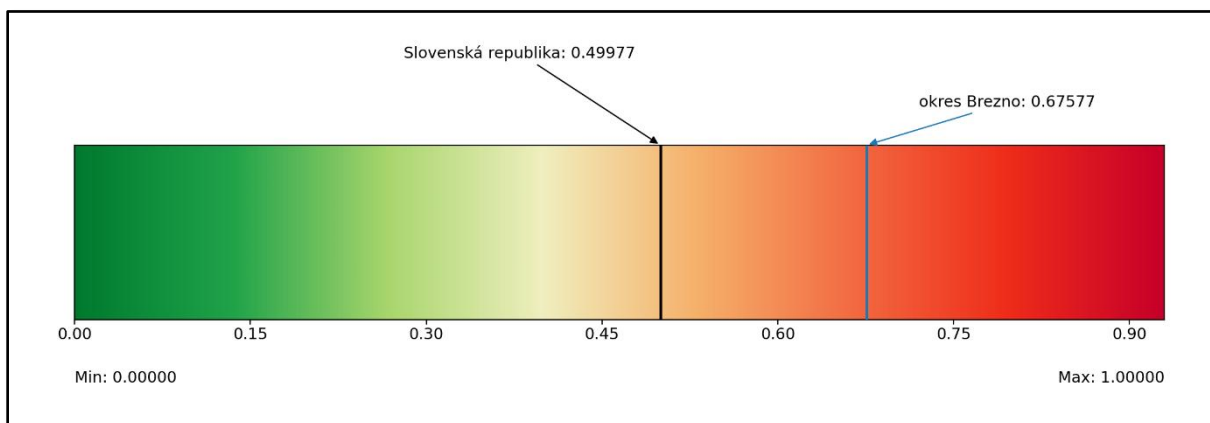

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Index starnutia

V rámci špecifického ukazovateľa „index starnutia“ sa prioritný okres nachádza na **27. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,67577**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „index starnutia“ - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov demografického stavu

Demografický vývoj okresu Brezno predstavuje kľúčový determinujúci faktor jeho dlhodobej stability a rozvojového potenciálu. Hodnoty špecifických ukazovateľov demografického stavu poukazujú na postupné zhoršovanie populačnej dynamiky, pričom tento vývoj je úzko prepojený so sociálno-ekonomickými podmienkami územia a dostupnosťou verejných služieb. Demografická oblasť tak nepredstavuje izolovaný jav, ale je výsledkom kumulatívneho pôsobenia ekonomických, sociálnych a infraštruktúrnych faktorov.

Z hľadiska špecifického ukazovateľa **hrubej miery celkového prírastku obyvateľstva** možno v okrese Brezno dlhodobo identifikovať nepriaznivý trend, ktorý je výsledkom kombinácie prirodzeného úbytku a negatívneho migračného salda. Prirodzený úbytok obyvateľstva vyplýva najmä z nízkej pôrodnosti, ktorá je typická pre regióny s nižšou ekonomickou stabilitou a obmedzenou dostupnosťou bývania a pracovných príležitostí pre mladé rodiny. Súčasne dochádza k systematickému odlivu obyvateľstva, najmä mladých a kvalifikovaných osôb, do ekonomicky atraktívnejších regiónov, čo ďalej oslabuje reprodukčný potenciál okresu.

Kauzálné prepojenie medzi sociálno-ekonomickou situáciou a demografickým vývojom sa prejavuje najmä v tom, že **nedostatok stabilných pracovných miest a nižšia mzdová úroveň** vedú k rozhodnutiu mladých ľudí odísť z regiónu, prípadne nevrátiť sa po ukončení štúdia. Tento odliv následne znižuje počet obyvateľov v produktívnom veku, čo má priamy dopad na ekonomickú výkonnosť územia, pričom sa zároveň oslabuje schopnosť regiónu generovať nové pracovné príležitosti. Vzniká tak negatívna spätná väzba medzi ekonomickým a demografickým vývojom.

Významným ukazovateľom je **index starnutia obyvateľstva**, ktorý poukazuje na postupné zvyšovanie podielu obyvateľov v poproduktívnom veku v porovnaní s detskou zložkou populácie. V okrese Brezno sa tento trend prejavuje najmä v dôsledku kombinácie nízkej pôrodnosti a migrácie mladších vekových skupín. Starnutie populácie má viacvrstvový dopad – zvyšuje dopyt po zdravotných a sociálnych službách, mení štruktúru spotreby a zároveň znižuje dostupnosť pracovnej sily pre ekonomické aktivity.

Tento jav je úzko prepojený s ukazovateľom **indexu ekonomického zaťaženia osôb**, ktorý v okrese Brezno naznačuje rastúci tlak neproduktívnych zložiek populácie na ekonomicky aktívne obyvateľstvo. Vyššie ekonomické zaťaženie znamená, že menší počet pracujúcich musí zabezpečiť ekonomické potreby väčšieho počtu detí a seniorov, čo sa premieťa do vyššej záťaže verejných rozpočtov, ale aj do zníženej schopnosti domácností tvoriť úspory a investovať do rozvoja. Tento proces má zároveň negatívny vplyv na konkurencieschopnosť regiónu, keďže obmedzuje disponibilné zdroje pre verejné aj súkromné investície.

Demografický vývoj okresu Brezno je významne ovplyvnený jeho vnútornou priestorovou diferenciáciou a rozptýlenou sídelnou štruktúrou. Kým mesto Brezno ako regionálne centrum vykazuje relatívne stabilnejší populačný vývoj, viaceré menšie a horské obce čelia výraznejšiemu úbytku obyvateľstva a starnutiu populácie. Tento trend vedie k oslabovaniu miestnych komún, zvyšovaniu nákladov na zabezpečovanie verejných služieb a znižovaniu efektívnosti využívania infraštruktúry a občianskej vybavenosti. Následne dochádza k prehĺbovaniu vnútroregionálnych rozdielov, znižovaniu atraktivity periférnych obcí a rastúcemu tlaku na efektívnejšie usporiadanie verejných služieb a rozvojových investícií v území.

Dôležitým faktorom ovplyvňujúcim demografickú situáciu je aj **dostupnosť bývania, občianskej vybavenosti a služieb**. Nedostatočná dostupnosť nájomného alebo cenovo dostupného bývania pre mladé rodiny, ako aj obmedzená ponuka kvalitných služieb (vzdelávanie, voľnočasové aktivity, zdravotná starostlivosť) znižujú atraktivitu územia a podporujú rozhodnutie obyvateľov presťahovať sa do väčších miest alebo ekonomicky

silnejších regiónov. Tento jav má sekundárny dopad na znižovanie pôrodnosti a ďalšie prehlbovanie demografického úbytku.

Špecifickú úlohu zohrávajú aj **zraniteľné skupiny obyvateľstva, vrátane marginalizovaných komún, ktoré majú odlišnú demografickú dynamiku**. Vyššia miera prirodzeného prírastku v týchto skupinách čiastočne zmierňuje celkový populačný pokles, avšak bez adekvátnej integrácie do vzdelávania a trhu práce neprispieva k posilneniu ekonomického potenciálu regiónu. Naopak, ak nie sú prijaté systematické integračné opatrenia, dochádza k prehĺbovaniu sociálnych rozdielov a zvyšovaniu tlaku na verejné služby.

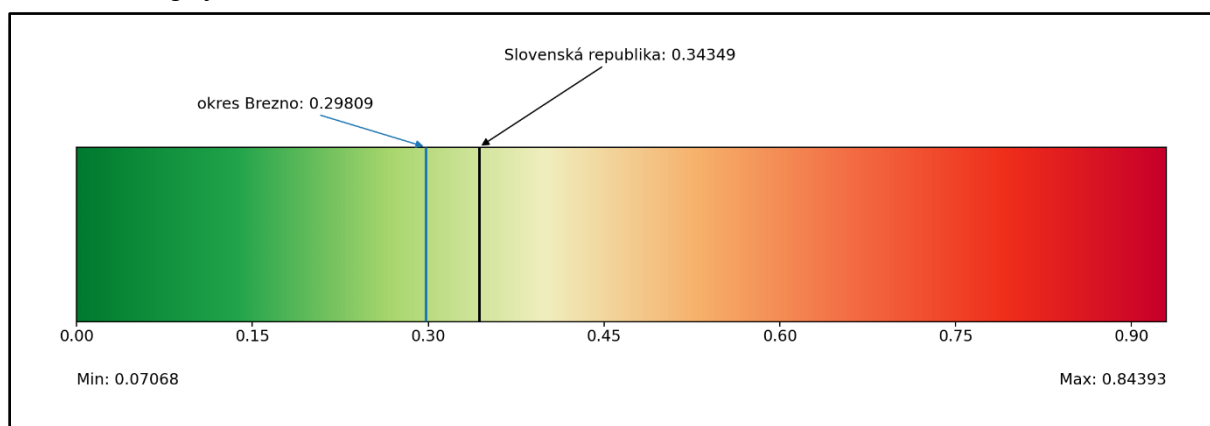
Vzájomné pôsobenie uvedených špecifických ukazovateľov vytvára v okrese Brezno **komplexný demografický rámec charakterizovaný negatívnou spätnou väzbou**. Demografické trendy potvrdzujú potrebu orientovať intervencie na stabilizáciu ekonomicky aktívneho obyvateľstva, podporu mladých rodín a vytváranie podmienok na návrat kvalifikovaných pracovníkov do regiónu. Rozvojové opatrenia by mali súčasne reagovať na rastúce nároky vyplývajúce zo starnutia populácie, posilňovať dostupnosť zdravotných a sociálnych služieb a podporovať kvalitné bývanie, vzdelávanie a podmienky pre zosúladenie pracovného a rodinného života. Stabilizácia ľudského kapitálu predstavuje základný predpoklad dlhodobej konkurencieschopnosti okresu.

1.3. Analýza prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

A. Hodnota čiastkového ukazovateľa

Okres Brezno sa v rámci čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám nachádza na **45. mieste** v zozname všetkých okresov SR, pričom hodnota tohto ukazovateľa je **0,29809**.

Hodnota čiastkového ukazovateľa za oblasť prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám prioritného okresu Brezno - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

Čiastkový ukazovateľ za oblasť prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám sa vypočíta na základe špecifických ukazovateľov, ktorými sú:

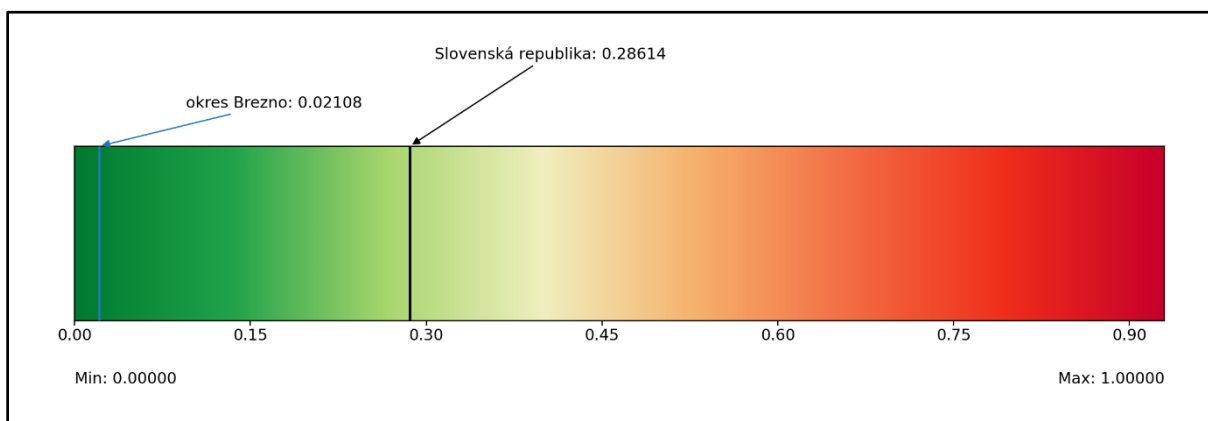
- (i) podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov;
- (ii) podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd;
- (iii) podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps a
- (iv) podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

B. Hodnoty špecifických ukazovateľov

B.1. Základná technická infraštruktúra - vodovody

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ sa prioritný okres nachádza na **68. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,02108**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov“ - grafické zobrazenie

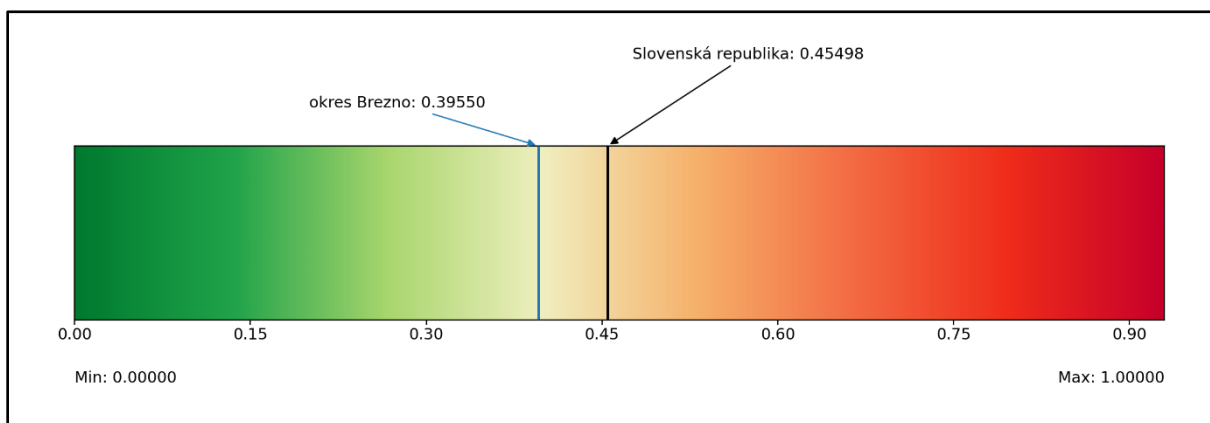

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.2. Základná technická infraštruktúra - kanalizácia

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ sa prioritný okres nachádza na **49. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,39550**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd“ - grafické zobrazenie

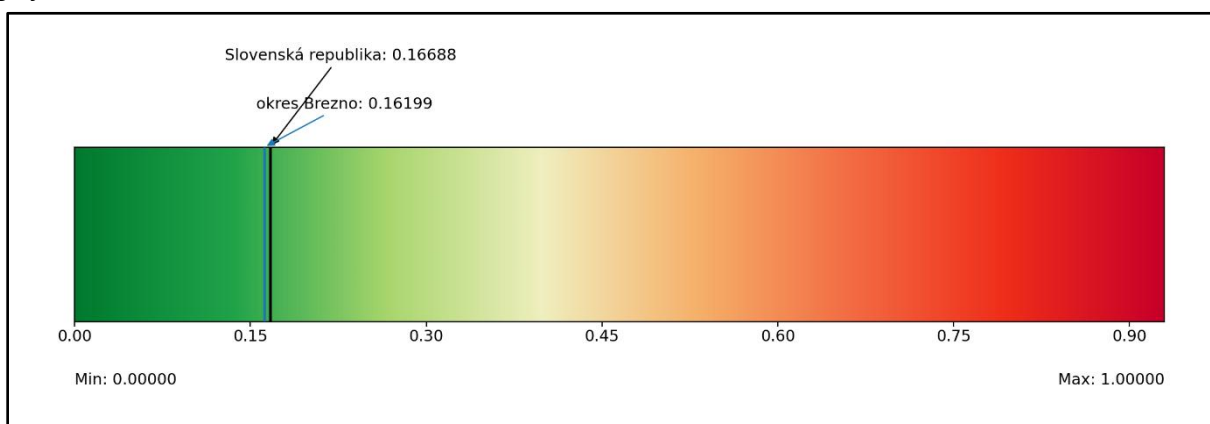

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.3. Dostupnosť internetu (podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ sa prioritný okres nachádza na **37. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,16199**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps“ - grafické zobrazenie

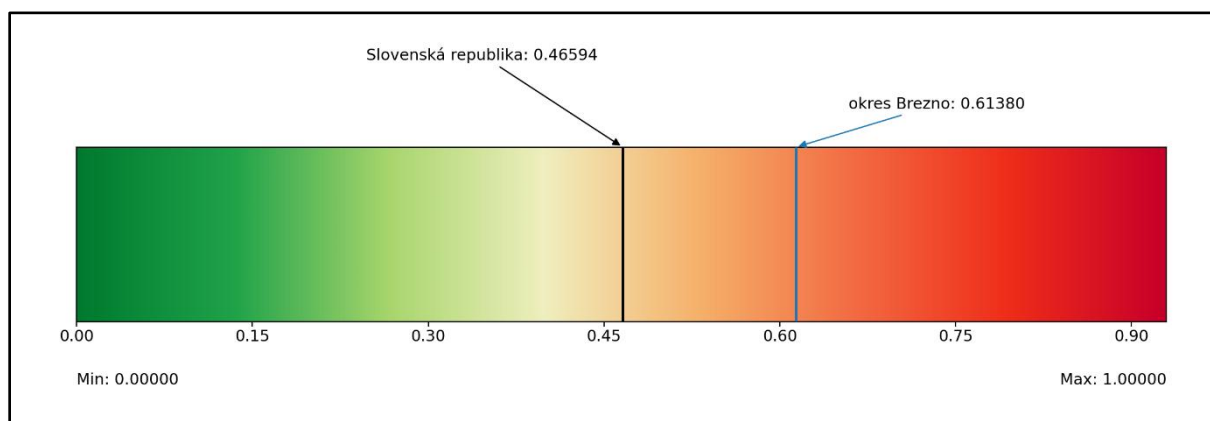

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B.4. Vzdelávacia infraštruktúra a služby (podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka)

V rámci špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ sa prioritný okres nachádza na **17. mieste** v zozname všetkých okresov SR, hodnota tohto ukazovateľa je **0,61380**.

Hodnota špecifického ukazovateľa „podiel detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka“ - grafické zobrazenie

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

C. Analýza špecifických ukazovateľov prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám

Prístup k verejnej infraštruktúre a základným službám predstavuje jeden zo základných pilierov regionálneho rozvoja, ktorý má priamy aj nepriamy vplyv na ekonomickú výkonnosť územia, kvalitu života obyvateľov a jeho demografickú stabilitu. V prípade okresu Brezno poukazujú hodnoty špecifických ukazovateľov na pretrvávajúce infraštruktúrne nedostatky, ktoré majú systémový charakter a zároveň významne ovplyvňujú vývoj v sociálno-ekonomickej aj demografickej oblasti.

Kľúčovým prvkom je dostupnosť základnej technickej infraštruktúry, najmä **zásobovanie pitnou vodou prostredníctvom verejných vodovodov**. Hodnoty špecifického ukazovateľa potvrdzujú, že okres Brezno dosahuje v tejto oblasti priaznivý stav a vysokú mieru napojenia obyvateľov na verejnú vodovodnú sieť. Táto skutočnosť predstavuje významný rozvojový predpoklad, ktorý pozitívne vplýva na kvalitu života obyvateľov, verejné zdravie, atraktivitu bývania aj investičnú pripravenosť územia. Napriek celkovo priaznivej situácii môžu v niektorých menších alebo odľahlejších častiach okresu pretrvávať potreby súvisiace s modernizáciou, rozširovaním alebo zvyšovaním spoľahlivosti vodovodnej infraštruktúry. Prioritou preto zostáva udržiavanie a ďalšie zlepšovanie existujúceho vysokého štandardu dostupnosti pitnej vody pre obyvateľov celého okresu.

Podobne významným ukazovateľom je podiel obyvateľov napojených na **verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd**. V okrese Brezno sa aj napriek postupnému zlepšovaniu situácie v tejto oblasti stále vyskytujú lokality s nedostatočným napojením na kanalizačnú infraštruktúru. Tento stav má viacnásobné dopady – znižuje kvalitu životného prostredia, zvyšuje environmentálne a zdravotné riziká a zároveň vytvára bariéry pre rozvoj nových investícií. Nedostatočná kanalizácia zároveň zvyšuje náklady na individuálne riešenia, čo negatívne ovplyvňuje najmä domácnosti s nižšími príjmami a prehĺbuje sociálne disparity.

Významným faktorom v kontexte súčasných rozvojových trendov je **dostupnosť vysokorýchlostného internetu**. Digitálna infraštruktúra v okrese Brezno vykazuje

nedostatočné pokrytie najmä v menej urbanizovaných častiach územia. Tento deficit má výrazný multiplikačný efekt, keďže obmedzuje rozvoj digitálnej ekonomiky, podnikania a moderných foriem práce, ako aj dostupnosť vzdelávacích a verejných služieb. Nedostatočné internetové pokrytie zároveň znižuje atraktivitu územia pre mladých obyvateľov a podnikateľské subjekty, čím nepriamo prispieva k migrácii obyvateľstva a oslabeniu lokálneho trhu práce.

V oblasti verejných služieb zohráva dôležitú úlohu aj dostupnosť **predprimárneho vzdelávania**, vyjadrená podielom detí vo veku 2 až 5 rokov navštevujúcich materské školy. V okrese Brezno je situácia relatívne priaznivejšia v porovnaní s inými prioritnými okresmi, avšak stále existujú kapacitné obmedzenia a obmedzenia dostupnosti, najmä v menších obciach. Nedostatočný prístup k predprimárnemu vzdelávaniu má dlhodobé dôsledky na vzdelanostnú úroveň obyvateľstva, keďže ovplyvňuje pripravenosť detí na vstup do **základného vzdelávania**. Tento faktor sa následne premieťa do ich budúcej zamestnateľnosti, čím vzniká priama väzba medzi infraštruktúrou služieb a sociálno-ekonomickým rozvojom.

Infraštruktúrne nedostatky sú zároveň úzko prepojené s dopravnou dostupnosťou územia, ktorá významne ovplyvňuje mobilitu pracovnej sily a prístup k službám vyššej úrovne. Hoci okres Brezno plní funkciu regionálneho centra, jeho napojenie na nadradené dopravné koridory a krajské centrum nie je dostatočne kapacitné a efektívne. Táto skutočnosť vedie k zvýšenej časovej a finančnej náročnosti dochádzania za prácou, vzdelaním a zdravotnou starostlivosťou. **Obmedzená dopravná dostupnosť** tak priamo znižuje ekonomickú aktivitu obyvateľstva a nepriamo podporuje migráciu, najmä mladších vekových skupín.

Vzájomné pôsobenie uvedených špecifických ukazovateľov vytvára v okrese Brezno komplexný systém vzájomne podmienených vzťahov. Nedostatočná infraštruktúra znižuje atraktivitu územia pre investície a bývanie, čo vedie k obmedzenej tvorbe pracovných miest a následne k odchodu obyvateľstva. **Odliv obyvateľstva následne znižuje efektívnosť a udržateľnosť investícií do infraštruktúry, čím sa tento negatívny cyklus ďalej prehĺbuje.** Tento proces je zosilnený najmä v menších obciach, kde sa kumulujú viaceré negatívne faktory naraz.

Oblasť verejnej infraštruktúry a základných služieb predstavuje jednu z kľúčových podmienok ďalšieho rozvoja okresu Brezno, pričom jej vplyv presahuje samotnú technickú vybavenosť územia. Kvalitná technická, dopravná a digitálna infraštruktúra zvyšuje investičnú atraktivitu regiónu, podporuje rozvoj podnikania, vytváranie pracovných príležitostí a zlepšuje dostupnosť základných služieb pre obyvateľov. Pozitívne sa tak premieťa do sociálno-ekonomického aj demografického vývoja územia.

Špecifickým rozvojovým faktorom okresu je **silná väzba medzi infraštruktúrou a cestovným ruchom**. Ekonomické využitie prírodného a rekreačného potenciálu Horehronia je podmienené kvalitnou dopravnou dostupnosťou, turistickou infraštruktúrou, verejnými priestormi a dostupnosťou sprievodných služieb. Nedostatočná prepojenosť týchto prvkov obmedzuje multiplikačné efekty cestovného ruchu na miestne podnikateľské prostredie a zamestnanosť.

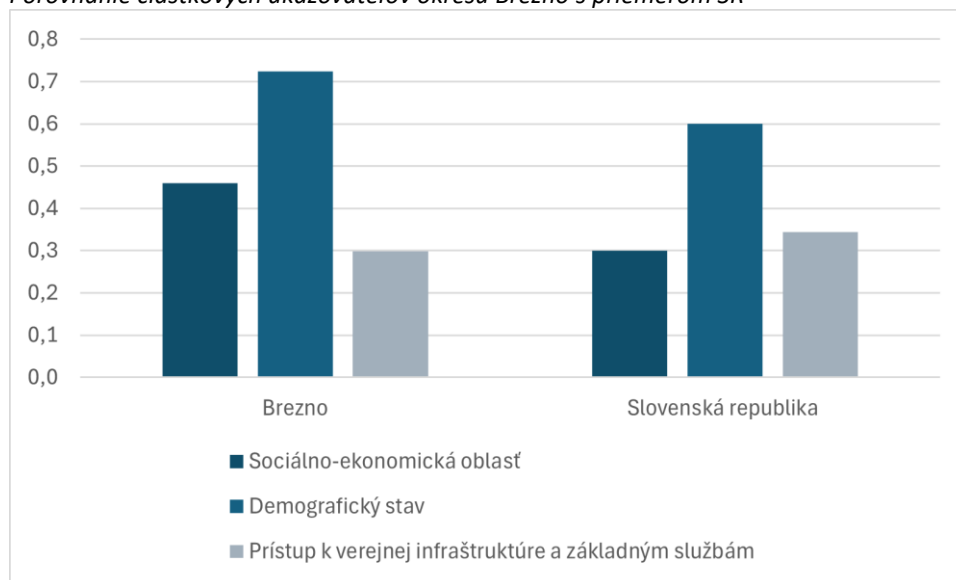
Analýza zároveň potvrdzuje, že infraštruktúrne potreby okresu nemožno vnímať izolovane ako riešenie jednotlivých technických nedostatkov. Ich spoločným menovateľom je potreba posilniť vnútornú prepojenosť územia, zlepšiť dostupnosť služieb, zvýšiť investičnú pripravenosť obcí a vytvoriť podmienky na efektívnejšie využitie hospodárskeho, ľudského a prírodného potenciálu regiónu. **Koordinovaný rozvoj infraštruktúry preto predstavuje významný nástroj** na zvyšovanie konkurencieschopnosti okresu, stabilizáciu obyvateľstva a dlhodobé zlepšovanie ukazovateľa regionálneho rozvoja.

1.4. Zhrnutie kľúčových problémov a rozvojových potrieb

A. Zhrnutie dát

Na základe analýzy čiastkových ukazovateľov možno konštatovať, že hodnoty prioritného okresu v sociálno-ekonomickej oblasti a v demografickej oblasti sa nachádzajú pod priemerom SR.

Porovnanie čiastkových ukazovateľov okresu Brezno s priemerom SR

Zdroj: údaje spracované MIRRI SR

B. Zoradenie najkritickejších oblastí

Podpriemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:
 - v oblasti podielu počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov.
- v oblasti demografického stavu; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:

- v oblasti hrubej miery celkového prírastku obyvateľstva.
- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám; v rámci tejto oblasti je najkritickejšia z pohľadu hodnôt špecifických ukazovateľov hodnota:
 - v oblasti podielu detí vo veku dva až päť rokov k 30. júnu navštevujúcich materskú školu k 15. septembru predchádzajúceho kalendárneho roka.

Priemerné hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti:
 - v oblasti podielu počtu uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku.
- v oblasti demografického stavu:
 - v oblasti indexu ekonomického zaťaženia a
 - v oblasti indexu starnutia.

Najlepšie hodnoty:

- v sociálno-ekonomickej oblasti:
 - v oblasti priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca.
- v oblasti prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám:
 - v oblasti podielu obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov roka a
 - v oblasti podielu obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s čistiarnou odpadových vôd.

C. Zhrnutie kľúčových problémových oblastí a potrieb

Analýza hospodárskeho, sociálneho, demografického stavu a prístupu k verejnej infraštruktúre a základným službám poukazuje na to, že vývoj okresu Brezno je determinovaný komplexným súborom vzájomne prepojených faktorov, ktoré vytvárajú štrukturálne bariéry jeho rozvoja. Identifikované problémy nevystupujú izolovane, ale navzájom sa podmieňujú a zosilňujú, čím dochádza k ich dlhodobej reprodukcii a prehĺbovaniu regionálnych disparít.

Kľúčovým problémom okresu Brezno je nižšia úroveň ekonomickej výkonnosti, ktorá sa prejavuje obmedzenou tvorbou pracovných miest, najmä v odvetviach s vyššou pridanou hodnotou. Táto skutočnosť vedie k zvýšenej miere nezamestnanosti, nižšej miere ekonomickej aktivity obyvateľstva a k nižšej úrovni príjmov. Nízka mzdová úroveň následne znižuje kúpyschopnosť obyvateľstva, čo má negatívny dopad na rozvoj lokálneho podnikateľského prostredia. Slabý lokálny dopyt obmedzuje rozvoj služieb a malého podnikania, čím sa

uzatvára negatívny ekonomický cyklus charakterizovaný nízkou produktivitou, nízkymi príjmami a obmedzenými investíciami.

S týmto javom úzko súvisí **nepriaznivý demografický vývoj okresu**, ktorý je výsledkom kombinácie prirodzeného úbytku obyvateľstva a negatívneho migračného salda. Nedostatok pracovných príležitostí a nižšia kvalita života vedú k odchodu mladých a kvalifikovaných obyvateľov do ekonomicky silnejších regiónov. Tento odliv obyvateľstva znižuje reprodukčný potenciál územia a prispieva k postupnému starnutiu populácie. Rastúci podiel obyvateľov v poproduktívnom veku následne zvyšuje tlak na systém zdravotnej a sociálnej starostlivosti a zároveň znižuje disponibilnú pracovnú silu, čo spätne negatívne ovplyvňuje ekonomický rozvoj okresu.

Dôležitým problémovým okruhom je aj **rastúci index ekonomického zaťaženia**, ktorý poukazuje na zvyšujúci sa pomer neproduktívnych zložiek obyvateľstva voči ekonomicky aktívnej populácii. Tento trend obmedzuje finančné možnosti domácností aj verejných rozpočtov, znižuje kapacitu územia financovať rozvojové aktivity a zvyšuje závislosť časti obyvateľstva od sociálneho systému. V kombinácii s pretrvávajúcou nezamestnanosťou a nízkymi príjmami dochádza k prehľbovaniu sociálnych rozdielov a k vzniku lokalít sociálneho vylúčenia.

Významným akceleračným faktorom nepriaznivého vývoja je **nedostatočný stav technickej a dopravnej infraštruktúry**. Nedostatočná dostupnosť základnej infraštruktúry, najmä vodovodov a kanalizácie v časti územia, znižuje kvalitu bývania a predstavuje bariéru pre rozvoj podnikania a investícií. Slabšia dopravná dostupnosť okresu a jeho napojenie na nadradené dopravné ťahy zároveň obmedzujú mobilitu pracovnej sily a prístup k službám vyššej úrovne. Táto situácia zvyšuje časové a finančné náklady obyvateľov na dochádzanie a nepriamo podporuje migráciu obyvateľstva mimo regiónu.

Oblasť **digitálnej infraštruktúry predstavuje ďalší limitujúci faktor rozvoja**. Nedostatočné pokrytie vysokorýchlostným internetom, najmä v menej urbanizovaných častiach okresu, obmedzuje rozvoj moderných foriem podnikania, práce na diaľku a prístup k digitálnym službám. Tento deficit znižuje konkurencieschopnosť územia a jeho schopnosť zapojiť sa do súčasných ekonomických trendov, čím sa prehľbujú rozdiely medzi okresom Brezno a rozvinutejšími regiónmi.

V oblasti **verejných služieb, najmä vzdelávania a zdravotnej starostlivosti**, sa identifikujú problémy súvisiace s ich dostupnosťou, kapacitou a kvalitou, predovšetkým v menších obciach okresu. Nedostatočný prístup k predprimárnemu vzdelávaniu a limitovaná dostupnosť niektorých služieb majú dlhodobý dopad na vzdelanostnú úroveň obyvateľstva, jeho zamestnateľnosť a celkový ľudský kapitál regiónu. Tieto faktory zároveň ovplyvňujú rozhodovanie obyvateľov o zotrvaní v území, čím sa opätovne prehľbujú demografické problémy.

Vzájomné pôsobenie uvedených faktorov vytvára v okrese Brezno prepojený systém príčin a následkov, v ktorom **ekonomická slabosť, demografický úbytok a infraštruktúrne nedostatky** navzájom posilňujú svoje negatívne dopady. Tento systém má charakter negatívnej spätnej väzby, kde každý z uvedených faktorov zároveň pôsobí ako príčina aj

dôsledok ďalších problémov. V dôsledku toho dochádza k znižovaniu atraktivity územia pre obyvateľov aj investorov a k oslabovaniu jeho vnútorného rozvojového potenciálu.

Z uvedených skutočností vyplýva, že hlavnou rozvojovou potrebou okresu Brezno je realizácia koordinovaného a integrovaného súboru opatrení, ktoré budú súčasne adresovať problémy v oblasti trhu práce, ekonomickej výkonnosti, infraštruktúry, verejných služieb a demografického vývoja. Jednotlivé intervencie musia byť navzájom previazané a zamerané na príčiny identifikovaných problémov, nie len na ich prejavy.

Kľúčové rozvojové potreby okresu možno zhrnúť nasledovne:

- zvýšenie ekonomickej aktivity a podpora tvorby pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou,
- zlepšenie podnikateľského prostredia a stimulácia investícií,
- stabilizácia obyvateľstva prostredníctvom vytvárania podmienok pre zotrvanie a návrat mladých ľudí,
- systematické zlepšenie technickej, dopravnej a digitálnej infraštruktúry,
- zvýšenie dostupnosti a kvality verejných služieb,
- posilnenie ľudského kapitálu a prepojenia vzdelávania s potrebami trhu práce.

Zlepšenie v uvedených oblastiach predstavuje nevyhnutný predpoklad pre zvýšenie hodnoty ukazovateľa regionálneho rozvoja, stabilizáciu demografického vývoja a postupné znižovanie regionálnych disparít. Plán rozvoja prioritného okresu Brezno preto smeruje k vytvoreniu podmienok pre udržateľný a vyvážený rozvoj územia založený na aktivácii jeho vnútorného potenciálu a efektívnom využívaní dostupných verejných zdrojov.

2. Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja

Vypracovanie Plánu rozvoja prioritného okresu Brezno je priamou reakciou na identifikované štrukturálne problémy a **dlhodobu nepriaznivý vývoj v kľúčových oblastiach regionálneho rozvoja**. Závery analytickej časti potvrdzujú, že okres čelí **kumulácii negatívnych javov v sociálno-ekonomickej, demografickej aj infraštruktúrnej oblasti**, ktoré majú vzájomne prepojený charakter a vytvárajú systém negatívnych spätných väzieb.

Hlavným impulzom je pretrvávajúca **nižšia ekonomická výkonnosť okresu**, ktorá sa prejavuje obmedzenou tvorbou pracovných miest, nízkou mzdovou úrovňou a nedostatočnou diverzifikáciou hospodárstva. Tieto faktory vedú k oslabeniu ekonomickej aktivity obyvateľstva a k zníženiu kúpyschopnosti, čo následne limituje rozvoj podnikateľského prostredia. Slabý lokálny dopyt a nízka investičná aktivita tak vytvárajú cyklus, ktorý bráni prirodzenej revitalizácii ekonomiky okresu.

S týmto vývojom je úzko previazaný **nepriaznivý demografický stav územia**, ktorý sa prejavuje úbytkom obyvateľstva, migráciou mladých a kvalifikovaných osôb a postupným starnutím populácie. Odliv obyvateľstva znižuje disponibilnú pracovnú silu a oslabuje reprodukčný potenciál územia, čo následne znižuje jeho ekonomickú dynamiku a zvyšuje tlak na zabezpečenie verejných služieb. Demografické oslabenie tak predstavuje nielen dôsledok ekonomických problémov, ale aj samostatný faktor, ktorý ich ďalej prehĺbuje.

Významným impulzom pre spracovanie plánu rozvoja je aj identifikovaný **investičný deficit v oblasti technickej, dopravnej a digitálnej infraštruktúry**. Nedostatočná infraštruktúrna vybavenosť obmedzuje dostupnosť územia, mobilitu pracovnej sily a prístup k službám, čím znižuje atraktivitu okresu pre obyvateľov aj investorov. Tento stav zároveň limituje využitie vnútorného rozvojového potenciálu územia a bráni efektívnemu zapojeniu okresu do širších regionálnych a národných rozvojových procesov.

Impulzom k vypracovaniu plánu rozvoja je tiež potreba systematického a koordinovaného prístupu verejnej správy k riešeniu identifikovaných problémov. Doterajšie intervencie boli často fragmentované a nedostatočne previazané na kľúčové ukazovatele regionálneho rozvoja, čo znižovalo ich efektívnosť. Plán rozvoja preto predstavuje nástroj na cielené smerovanie verejných investícií a opatrení do oblastí s najvyšším multiplikačným efektom.

Zároveň plán reflektuje potrebu posilnenia využívania vnútorných potenciálov okresu, najmä v oblasti regionálneho hospodárstva, služieb, cestovného ruchu a ľudských zdrojov, ktoré môžu pri systematickej podpore fungovať ako impulz pozitívnej zmeny. Vytvorenie podmienok pre ich rozvoj je nevyhnutné pre postupné prelomenie negatívnych trendov a nastavenie trajektórie udržateľného rozvoja.

Plán rozvoja prioritného okresu Brezno je tak koncipovaný ako nástroj integrovanej verejnej intervencie, ktorý reaguje na identifikované príčiny nepriaznivého vývoja a vytvára predpoklady pre ich systematické riešenie. Jeho cieľom je prostredníctvom koordinovaných opatrení prispieť k zlepšeniu ukazovateľov regionálneho rozvoja, zvýšeniu kvality života obyvateľov a postupnému znižovaniu regionálnych disparít.

Spolu s identifikovanými štrukturálnymi problémami však analytická časť poukazuje aj na existenciu **pozitívnych, územne podmienených impulzov rozvoja**, ktoré predstavujú reálny základ pre nastavenie trajektórie dlhodobej transformácie okresu Brezno. Tieto impulzy vychádzajú z vnútorných daností územia a môžu pri systematickej podpore pôsobiť ako protiváha negatívnych trendov.

Kľúčovým pozitívnym impulzom je existencia **stabilnej priemyselnej základne s dominantnými zamestnávateľmi**, ktorá napriek čiastočnej transformácii ekonomiky predstavuje dôležitý faktor regionálnej stability. Prítomnosť veľkých podnikov, najmä v oblasti hutníctva, strojárstva a spracovania dreva, vytvára predpoklady pre **udržanie zamestnanosti a rozvoj dodávateľských reťazcov**, pričom pri vhodnej podpore môže dôjsť k ich **modernizácii a posunu smerom k vyššej pridanej hodnote**. Tento potenciál zároveň umožňuje rozvoj malého a stredného podnikania naviazaného na existujúce výrobné kapacity.

Ďalším významným impulzom je **geografická poloha okresu a jeho prírodný potenciál**, ktorý vytvára priaznivé podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a rekreačných aktivít. Územie Horehronia disponuje významnými prírodnými hodnotami, ktoré v kombinácii s relatívne zachovaným vidieckym charakterom predstavujú predpoklad pre rozvoj **udržateľného cestovného ruchu a služieb**, čo môže prispieť k diverzifikácii ekonomiky a tvorbe pracovných miest mimo tradičného priemyslu.

Významným rozvojovým faktorom je aj **existujúce regionálne centrum – mesto Brezno**, ktoré plní funkciu administratívneho, ekonomického a služobného uzla pre širšie územie. Koncentrácia služieb, inštitúcií verejnej správy, zdravotníctva a školstva predstavuje základ pre **posilnenie funkcie mesta ako rozvojového pólu**, ktorý môže generovať sekundárne ekonomické efekty aj pre okolité obce.

Pozitívny impulz predstavuje aj **ľudský potenciál regiónu**, ktorý napriek negatívnym demografickým trendom disponuje latentnou pracovnou silou, vrátane osôb mimo trhu práce. Pri vhodnom nastavení politik v oblasti vzdelávania, rekvalifikácií a aktívnych opatrení trhu práce existuje potenciál pre **postupné zvyšovanie zamestnanosti a ekonomickej aktivity**, najmä v sektore služieb, cestovného ruchu a lokálneho podnikania.

Z pohľadu infraštruktúrneho rozvoja predstavuje impulz aj postupné zlepšovanie napojenia územia a existujúce predpoklady pre rozvoj technickej a digitálnej infraštruktúry. Cílené investície v tejto oblasti majú potenciál generovať **významné multiplikačné efekty**, keďže zlepšenie infraštruktúry priamo podporuje hospodársky rozvoj, mobilitu pracovnej sily a dostupnosť služieb.

Významným pozitívnym faktorom je aj **existencia lokálnych aktérov a inštitucionálneho zázemia**, vrátane samospráv, verejných inštitúcií a podnikateľských subjektov, ktoré predstavujú základ pre realizáciu rozvojových intervencií. Ich pripravenosť podieľať sa na rozvoji územia vytvára predpoklady pre **efektívnu implementáciu integrovaných opatrení a posilnenie partnerstiev v území**.

Z uvedeného vyplýva, že okres Brezno disponuje kombináciou stabilizačných prvkov a rozvojových potenciálov, ktoré môžu pri koordinovanej podpore postupne prelomiť existujúce negatívne trendy. Plán rozvoja preto neusmerňuje svoje opatrenia iba na zmierňovanie dôsledkov problémov, ale zároveň cielene využíva identifikované **pozitívne impulzy ako nástroj komplexnej transformácie regiónu**, smerujúcej k zvýšeniu jeho ekonomickej výkonnosti, atraktivity a kvality života obyvateľov.

3. Návrh aktivít a úloh na zabezpečenie realizácie a plnenia plánu rozvoja

3.1. Súlad so strategickými dokumentmi

Plán rozvoja je v súlade s prioritami Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Banskobystrického samosprávneho kraja na roky 2022 – 2030, Integrovanou územnou stratégiou a ďalšími relevantnými národnými a regionálnymi stratégiami. Zabezpečuje súlad s aktivitami financovanými z Programu Slovensko 2021 – 2027 a akéhokoľvek nadväzujúceho mechanizmu financovania projektov z prostriedkov Európskej únie a jej príslušných fondov.

3.2. Zdôvodnenie výberu aktivít plánu rozvoja

Výber hlavných aktivít a ich opatrení a úloh je určený pre prioritné okresy tak, aby finančná podpora smerovala na projekty s merateľným prínosom a jasnou väzbou na URR, resp. na čiastkové a špecifické ukazovatele, ktoré ho vytvárajú, a to za účelom jeho znižovania a dorovnávania rozdielov medzi jednotlivými okresmi SR.

Zámerom výberu a usporiadania aktivít je vytvoriť rámec pre rýchlu a jednoduchú identifikáciu pre zaradenie žiadostí a zároveň prostredníctvom odporúčanej prioritizácie aktivít zacieliť a motivovať potenciálnych žiadateľov na podávanie žiadostí a projektov, ktoré adresujú najakútnejšie problémové ukazovatele prioritného okresu.

Aktivity sú navrhnuté tak, aby mali merateľný dopad na špecifické ukazovatele a zároveň vytvárali synergie pre celkový rozvoj územia. Hodnotenie predkladaných žiadostí a projektov bude zamerané predovšetkým na ich jasné a zrozumiteľné zaradenie a nadviazanie na špecifickú aktivitu a jej merateľné ukazovatele tak, aby projekty prispievali k zlepšovaniu čiastkových a špecifických ukazovateľov.

3.3. Aktivity plánu rozvoja

Rámec aktivít je postavený na nasledovných štyroch hlavných aktivitách:

- (i) **Práca a príjmy v regióne** (*sociálno-ekonomické ukazovatele*)
- (ii) **Zážitkový región: cestovný ruch, identita a aktívna rekreácia** (*zamestnanosť a príjmy cez projekty cestovného ruchu a aktívnej rekreácie*)
- (iii) **Infraštruktúra, služby a bezpečné obce** (*prístup k infraštruktúre a službám*)
- (iv) **Sociálne služby, zdravie a demografia** (*demografický stav a kvalita života*)

Jednotlivé opatrenia a úlohy sú bližšie špecifikované v *Prílohe č. 1*.

Výber hlavných aktivít v Pláne rozvoja prioritného okresu Brezno vychádza z kombinácie metodického rámca a reálnych potrieb územia, ktoré boli identifikované v analytickej časti dokumentu a potvrdené v rámci participatívneho procesu. Analýza poukázala na vzájomne prepojené problémy v oblasti zamestnanosti, ekonomickej výkonnosti, demografického vývoja a dostupnosti verejnej infraštruktúry. Súčasne však identifikovala významné rozvojové potenciály okresu, predovšetkým v oblasti priemyselnej tradície, cestovného ruchu, prírodného kapitálu Horehronia a funkcie okresného mesta Brezno ako regionálneho centra. Hlavné aktivity preto reagujú na **príčiny identifikovaných problémov**, nie iba na ich prejavy, a vytvárajú vzájomne previazaný rámec intervencií.

Hlavná aktivita 1 – Práca a príjmy v regióne

(vysoká priorita podľa záverov územia)

Analytická časť identifikovala ako jeden z hlavných problémov okresu Brezno pretrvávajúce problémy trhu práce, nižšiu príjmovú úroveň obyvateľstva a existenciu skupín obyvateľov so sťaženým prístupom k zamestnaniu. Územní partneri v rámci participatívneho procesu potvrdili potrebu podpory opatrení smerujúcich k aktivizácii pracovného potenciálu obyvateľstva a k rozvoju lokálnych služieb s pozitívnym sociálnym dopadom. Na základe týchto zistení bola prioritizovaná nasledovná aktivita:

1.1 Sociálna a inkluzívna ekonomika

Opatrenie je zamerané na podporu ekonomických aktivít vytvárajúcich pracovné príležitosti pre osoby so znevýhodneným postavením na trhu práce a na rozvoj služieb s komunitným

a verejnoprospešným charakterom. Vychádza z potreby posilniť ekonomickú aktivitu územia a súčasne reagovať na sociálne aspekty regionálneho rozvoja. Aktivita má potenciál zvyšovať zamestnanosť, znižovať sociálnu závislosť a podporovať ekonomickú stabilitu lokálnych komunít. Opatrenie zároveň nadväzuje na impulz rozvoja identifikovaný v kapitole 2, ktorým je potreba efektívnejšieho využitia ľudského potenciálu okresu a zvýšenia ekonomickej aktivity obyvateľstva. Jeho realizácia môže pozitívne vplývať na ukazovatele nezamestnanosti, príjmovej situácie a sociálnej stability územia.

Hlavná aktivita 2 – Zázitkový región: cestovný ruch, identita a aktívna rekreácia (vysoká priorita podľa záverov územia)

V rámci analytickej časti bol ako jeden z najvýznamnejších pozitívnych impulzov rozvoja identifikovaný prírodný, krajinársky a rekreačný potenciál Horehronia. Územní partneri zdôraznili, že okres Brezno disponuje významnými predpokladmi na rozvoj cestovného ruchu, športovo-rekreačných aktivít a služieb naviazaných na návštevnícku ekonomiku. Cestovný ruch bol preto vnímaný ako významný nástroj ekonomickej diverzifikácie, podpory miestneho podnikania a tvorby pracovných miest. Na základe týchto zistení bola prioritovaná nasledovná aktivita:

2.1 Tematické produkty cestovného ruchu

Priorizácia tohto opatrenia vychádza z identifikácie jedného z najvýznamnejších pozitívnych rozvojových impulzov okresu Brezno, ktorým je prírodný, krajinársky a rekreačný potenciál regiónu Horehronie. Analytická časť aj participatívny proces potvrdili, že cestovný ruch predstavuje oblasť, v ktorej má okres prirodzené komparatívne výhody a zároveň potenciál vytvárať nové ekonomické príležitosti.

Z hľadiska kauzálnych vzťahov aktivita reaguje na potrebu diverzifikácie miestnej ekonomiky. Analýza sociálno-ekonomickej oblasti poukázala na vyššiu závislosť regiónu od tradičných odvetví a obmedzený podiel pracovných miest s vyššou pridanou hodnotou. Rozvoj tematických produktov cestovného ruchu vytvára predpoklady na vznik nových podnikateľských aktivít a pracovných príležitostí v službách, gastrosektore, ubytovaní, regionálnych produktoch a sprievodných činnostiach.

Zároveň ide o aktivitu, ktorá prepája ekonomické, sociálne aj demografické ciele. Zvyšovanie atraktivity územia podporuje miestne podnikanie, zvyšuje ekonomickú aktivitu a vytvára podmienky pre stabilizáciu obyvateľstva. Cestovný ruch je preto vnímaný nielen ako samostatné hospodárske odvetvie, ale ako nástroj využitia vnútorného potenciálu okresu identifikovaného v kapitole Impulzy k vypracovaniu plánu rozvoja.

Hlavná aktivita 3 – Infraštruktúra, služby a bezpečné obce (vysoká priorita podľa záverov územia, rozšírená o nové opatrenie)

Zástupcovia samospráv opakovane poukázali na skutočnosť, že jedným z hlavných limitov rozvoja okresu zostáva investičný dlh v oblasti verejnej infraštruktúry a súčasne nedostatočná pripravenosť projektov. Diskusia zároveň potvrdila potrebu cielene podporovať aj menšie obce, ktoré disponujú obmedzenými finančnými a administratívnymi kapacitami. Osobitná pozornosť bola venovaná aj bezpečnosti a odolnosti územia. Na základe týchto zistení boli

priorizované nasledovné aktivity:

3.1 Projektová príprava verejných investícií

Významnou bariérou rozvoja územia nie je iba nedostatok finančných zdrojov, ale aj obmedzená schopnosť samospráv pripravovať kvalitné projektové zámery. Mnohé investície potrebné na rozvoj obcí nie je možné realizovať bez predchádzajúcej prípravy projektovej dokumentácie, majetkovoprávneho usporiadania alebo technických podkladov.

Z pohľadu kauzality ide o opatrenie, ktoré rieši jednu zo systémových príčin investičného dlhu v území. Nedostatočná pripravenosť projektov obmedzuje schopnosť čerpať externé finančné zdroje, čo následne vedie k odkladaniu investícií do infraštruktúry a služieb. Aktivita preto vytvára základné predpoklady pre realizáciu ďalších rozvojových opatrení a predstavuje predpoklad úspešnej implementácie väčšiny investičných projektov v okrese.

3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb

Táto aktivita bola priorizovaná ako priama reakcia na závery kapitoly 1.3, ktorá identifikovala nedostatky v oblasti technickej infraštruktúry a verejných služieb. Analýza zároveň preukázala silnú kauzálnu väzbu medzi kvalitou infraštruktúry a celkovou atraktivitou územia pre obyvateľov, investorov aj návštevníkov.

Nedostatky v infraštruktúre negatívne vplyvajú na kvalitu života, rozvoj podnikania a investičnú aktivitu. Slabšia infraštruktúrna vybavenosť následne prispieva k odchodu obyvateľstva a oslabovaniu ekonomickej výkonnosti územia. Investície do základnej infraštruktúry preto predstavujú jeden z najefektívnejších nástrojov na odstránenie príčin dlhodobého zaostávania regiónu. Aktivita zároveň vytvára podmienky pre napĺňanie viacerých rozvojových potrieb identifikovaných v kapitole 1.4 vrátane zvyšovania kvality života, rozvoja podnikateľského prostredia a stabilizácie obyvateľstva.

3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov

Výber tohto opatrenia reflektuje výraznú vnútornú diferenciáciu okresu Brezno. Analýza demografického vývoja aj priebeh participatívneho procesu potvrdili, že najmenšie obce disponujú výrazne nižšími finančnými a administratívnymi kapacitami, pričom práve ony často čelia najvýraznejším problémom spojeným s odlivom obyvateľstva, starnutím populácie a obmedzenou dostupnosťou služieb.

Z pohľadu kauzálnych väzieb ide o opatrenie smerujúce k zlepšovaniu každodenných podmienok života obyvateľov v malých sídlach. Hoci jednotlivé projekty majú menší finančný rozsah, ich kumulatívny efekt môže významne prispieť k zvyšovaniu atraktivity obcí, kvalite verejných priestorov a udržiavaniu obyvateľstva v území.

Aktivita zároveň podporuje vyvážený územný rozvoj a prispieva k znižovaniu vnútroregionálnych rozdielov identifikovaných v analytickej časti plánu.

3.5 Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí

Zástupcovia samospráv vnímali bezpečnosť ako jednu z dôležitých podmienok kvality života v obciach. Diskusia bola orientovaná najmä na potrebu budovania a rozširovania kamerových systémov, zlepšovania dopravného značenia, zvyšovania bezpečnosti na miestnych

komunikáciách a ochrany verejných priestorov.

Opatrenie preto reaguje na potrebu prevencie kriminality, ochrany majetku a zvyšovania bezpečnosti cestnej premávky. Z pohľadu kauzálnych väzieb kvalitnejšie bezpečnostné prvky prispievajú k zvýšeniu pocitu bezpečia obyvateľov, ochrane verejného majetku a zvyšovaniu atraktivity obcí ako miest vhodných pre bývanie a podnikanie.

Hoci ide na prvý pohľad o samostatnú oblasť, jej význam súvisí aj s rozvojovými potrebami identifikovanými v kapitole 1.4, predovšetkým so zvyšovaním kvality života a vytváraním podmienok pre stabilizáciu obyvateľstva v území.

Celkovo boli jednotlivé aktivity vybrané a prioritizované tak, aby vytvárali **vyvážený rámec zásahov**, ktorý súčasne reaguje na najvýraznejšie rozvojové problémy okresu Brezno a podporuje využitie jeho vnútorného potenciálu. Plán rozvoja prioritného okresu Brezno je tak koncipovaný ako nástroj cieleného sústredenia verejnej podpory do oblastí s najvyšším očakávaným prínosom pre rozvoj zamestnanosti, ekonomickej aktivity, kvality života a dlhodobej stability územia.

4. Merateľné ukazovatele plánu rozvoja

Pre sledovanie dosahovania cieľov sú zadefinované kľúčové merateľné ukazovatele, ktoré vychádzajú priamo zo špecifických ukazovateľov definovaných vo vyhláske.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota ⁴	Cieľová hodnota (2026) ⁵	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
SE01	Podiel počtu osôb, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z počtu obyvateľov v %	4,89	4,84	4,79	4,75
SE02	Podiel uchádzačov o zamestnanie v produktívnom veku na obyvateľstve v produktívnom veku v %	5,75	5,70	5,65	5,60
SE03	Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v EUR	1430	1435	1440	1445
DS01	Hrubá miera celkového prírastku obyvateľstva (na 1000 obyv.) v ‰	-6,41	-6,36	-6,31	-6,26
DS02	Index ekonomického zaťaženia osôb v %	52,87	52,82	52,77	52,72

⁴ Podľa zoznamu vybraných okresov zverejneného 1.11.2025.

⁵ Pribežná hodnota, ktorú plánuje okres dosiahnuť v danom roku realizáciou aktivít. Pri monitorovaní budú použité hodnoty ukazovateľa z obdobia n-2.

Označenie	Názov merateľného ukazovateľa	Východisková hodnota ⁴	Cieľová hodnota (2026) ⁵	Cieľová hodnota (2027)	Cieľová hodnota (2028)
DS03	Index starnutia v %	138,15	138,10	138,05	138,00
VI01	Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov v %	99,30	99,35	99,40	99,45
VI02	Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť s ČOV v %	74,90	74,95	75,00	75,05
VI03	Podiel adries s dostupnosťou internetu s rýchlosťou minimálne 100 Mbps v %	91,04	91,09	91,14	91,19
VI04	Podiel detí vo veku 2 - 5 rokov navštevujúcich MŠ v %	57,17	57,22	57,27	57,32

5. Očakávané výsledky, monitorovanie a hodnotenie dosiahnutého pokroku

5.1. Časový harmonogram realizácie plánu rozvoja

Za realizáciu jednotlivých projektov v rámci hlavných aktivít a ich opatrení a úloh sú zodpovední samotní prijímatelia regionálneho príspevku, s ktorými na základe vyhodnotenia jednotlivých výziev na predkladanie žiadostí o poskytnutie regionálneho príspevku uzatvorí MIRRI SR zmluvu o poskytnutí regionálneho príspevku. Harmonogram realizácie plánu rozvoja je navrhnutý na roky 2026 – 2028.

5.2. Možnosti financovania plánu rozvoja

Hlavné aktivity plánu rozvoja sú financované z prostriedkov štátneho rozpočtu SR a alokované na základe rozhodnutia MIRRI SR pre príslušný kalendárny rok, ktoré MIRRI SR zverejní na svojej webovej stránke. Alokačný mechanizmus zohľadňuje potreby jednotlivých prioritných okresov, pričom MIRRI SR je oprávnené rozhodnúť o zmene alokácie alebo jej presune alebo jej časti na iný prioritný okres najmä v prípadoch, ak nedôjde k vyčerpaniu alokovaných prostriedkov alebo pripravenosť predložených žiadostí a projektov nedosiahne požadovanú odbornú úroveň vypracovania.

5.3. Gestori a spôsob monitorovania

Plnenie plánu rozvoja vyhodnocuje a kontroluje MIRRI SR v spolupráci s Okresným úradom Brezno a riadiacim výborom prioritného okresu⁶.

Postup pre monitorovanie a hodnotenie plánu rozvoja prioritného okresu je upravený

⁶ Podľa § 2 písm. e) zákona o prioritných okresoch sa riadiacim výborom prioritného okresu rozumie poradný orgán MIRRI SR zriadený v každom prioritnom okrese.

interným predpisom MIRRI SR.

5.4. Časový harmonogram odovzdávania monitorovacích správ

Riadiaci výbor prioritného okresu v súlade s ustanovením § 5 ods. 1 písm. d) zákona o prioritných okresoch monitoruje a hodnotí plnenie výziev a plánu rozvoja prioritného okresu prostredníctvom hodnotiacej správy každoročne do 30. júna za predchádzajúci kalendárny rok.

6. Prílohy

Príloha č. 1 – Zoznam hlavných aktivít a opatrení plánu rozvoja

PRÍLOHA Č. 1 K PLÁNU ROZVOJA PRIORITNÉHO OKRESU

VYMEDZENIE HLAVNÝCH AKTIVÍT A OPATRENÍ

Táto príloha obsahuje všeobecné vecné vymedzenie hlavných aktivít a opatrení a typové zameranie projektov, ktoré môžu byť podporované v rámci regionálneho príspevku. Konkrétne oprávnené osoby žiadateľov, finančné limity, populačné alebo iné limity, oprávnené výdavky, osobitné podmienky, obmedzenia a ďalšie pravidlá podpory určí príslušná vyhlásená a schválená výzva.

Pri zaradení projektu je rozhodujúci jeho hlavný účel a dominantný výsledok, nie samotný názov projektu, stavby, zariadenia alebo výdavku. Uvedené príklady sú orientačné a nevytvárajú uzavretý zoznam projektov.

HLAVNÁ AKTIVITA 1 – PRÁCA A PRÍJMY V REGIÓNĚ

Podpora zamestnanosti, príjmov, miestneho podnikania, inovácií a pracovných zručností s rozvojovým účinkom v prioritnom okrese.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
1.1 Sociálna a inkluzívna ekonomika	Pracovná integrácia znevýhodnených a zraniteľných osôb prostredníctvom sociálnych, komunálnych alebo komunitne orientovaných ekonomických činností s udržateľným pracovným a miestnym prínosom.	Patria sem sociálne a komunálne podniky, sociálne dielne, komunálne a údržbové služby, reuse a opravárenské činnosti, miestna výroba a služby, ak je ich jadrom vytváranie a udržanie pracovných miest pre určené znevýhodnené alebo zraniteľné skupiny.
1.2 Miestne MSP a tradičná výroba	Rozvoj miestnych mikro-, malých a stredných podnikov, výroby, remesiel, spracovania miestnych surovín, obchodu a služieb s cieľom zvýšiť hospodársky výkon a stabilitu miestnej ekonomiky.	Patria sem projekty vzniku, rozšírenia alebo modernizácie výroby a služieb, najmä potravinárstva, dreva, kovu, textilu, remesiel, stavebných a opravárenských činností, miestnych služieb, poľnohospodárstva, lesníctva, logistiky, odbytu a regionálnych produktov.
1.3 Inovácie, výskum, digitalizácia, kybernetická bezpečnosť a GDPR	Podpora inovácií, aplikovaného výskumu, technologickej modernizácie, automatizácie a digitalizácie, ako aj riešení zvyšujúcich kybernetickú odolnosť a ochranu osobných údajov.	Patria sem nové alebo podstatne zlepšené technológie, automatizované a dátovo riadené procesy, digitálne systémy a služby, vývoj a aplikovaný výskum, ako aj funkčné opatrenia kybernetickej bezpečnosti, ochrany dát a súladu s GDPR.
1.4 Prepojenie vzdelávania a trhu práce	Vzdelávanie orientované na zamestnateľnosť a konkrétne potreby trhu práce, najmä praktická a odborná príprava, rekvalifikácie, odborná prax a spolupráca vzdelávacích organizácií so zamestnávateľmi.	Patria sem duálne vzdelávanie, odborná prax, rekvalifikačné a kvalifikačné programy, pracoviská praktického vyučovania, odborné dielne a laboratória, kariérne poradenstvo a ďalšie programy smerujúce k získaniu pracovných zručností a uplatneniu.
1.5 Prevencia rizikových javov v športe, integrita a kariérna tranzícia športovcov	Podpora bezpečného a integritného športového prostredia a prípravy športovcov na profesionálnu aj pošportovú kariéru prostredníctvom vzdelávania, prevencie, poradenstva, mentoringu a vhodných digitálnych nástrojov.	Patria sem programy prevencie manipulácie súťaží, rizikového stávkovania, dopingu, násilia, diskriminácie, šikany a zneužívania, vzdelávanie športovcov a ich podporného prostredia, bezpečné oznamovacie postupy, vstupná príprava mladých športovcov, kariérne poradenstvo a rekvalifikácia.

HLAVNÁ AKTIVITA 2 – ZÁŽITKOVÝ REGIÓN: CESTOVNÝ RUCH, IDENTITA A AKTÍVNA REKREÁCIA

Rozvoj udržateľného cestovného ruchu, návštevníckych produktov, regionálnej identity, služieb pre návštevníkov a aktívnej rekreácie.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
2.1 Tematické produkty cestovného ruchu	Rozvoj ucelených a dlhodobo využiteľných turistických produktov založených na (A) vode; (B) prírode, horách a turistike vrátane cykloturistiky; (C) histórii a kultúre; alebo (D) vidieku a agroturistike.	Patria sem turistické a cyklistické trasy, vodné a prírodné návštevnícke produkty, vyhliadky, náučné a tematické trasy, sprístupnenie pamiatok a sakrálnych stavieb, expozície, návštevnícke programy, vidiecke a agroturistické zážitky a digitálna interpretácia viazaná na konkrétnu lokalitu alebo trasu.
2.2 Destinačný manažment, marketing, regionálna identita a značka	Spoločné riadenie, koordinácia a prezentácia destinácie alebo uceleného územia, budovanie regionálnej identity a značky a prepájanie atrakcií, služieb a miestnych aktérov.	Patria sem projekty destinačného manažmentu, spoločnej regionálnej značky a komunikácie, destinačné weby a aplikácie, spoločné mapy a publikácie, marketingové kampane územia, koordinácia ponuky a podujatí, návštevnícke dáta a partnerstvá viacerých aktérov.
2.3 Podporné MSP pre cestovný ruch	Rozvoj podnikateľských služieb, ktoré návštevník priamo využíva počas pobytu a ktoré dopĺňajú alebo zvyšujú kvalitu turistickej ponuky územia.	Patria sem najmä ubytovanie, gastronómia, požičovne a servis rekreačného vybavenia, sprievodcovské a zážitkové služby, turistická doprava, predaj regionálnych výrobkov a ďalšie služby s preukázateľnou väzbou na cestovný ruch.
2.4 Aktívny rekreačný šport	Podpora pravidelného amatérskeho športovania, tréningu a aktívnej rekreácie prostredníctvom športovo-rekreačných priestorov, zariadení, vybavenia a programov s dlhodobou využiteľnosťou.	Patria sem workoutové a outdoorové zóny, pumptracky, skateparky, športové okruhy, multifunkčné ihriská, kurty, telocvične a pohybové sály, lezecké a tréningové prvky, športové zázemie a spoločné vybavenie a pravidelné amatérske alebo komunitné športové programy.
2.5 Multifunkčné vodné plochy	Vznik, obnova a funkčné dobudovanie vodných plôch, ktoré plnia retenčnú alebo inú vodohospodársku funkciu a zároveň prinášajú ďalší rekreačný, rybársky, protipožiarne alebo ekologický úžitok.	Patria sem rybníky a retenčné nádrže, obnova vodných plôch, regulačné a technické prvky, protipožiarne odberné miesta, športový rybolov, bezpečné vstupy, lovné miesta, móla, primerané hygienické a návštevnícke zázemie a prvky podporujúce biodiverzitu.

HLAVNÁ AKTIVITA 3 – INFRAŠTRUKTÚRA, SLUŽBY A BEZPEČNÉ OBCE

Podpora projektovej pripravenosti a realizácie verejných investícií, menších lokálnych zásahov, spolufinancovania a bezpečnostných a záchranných riešení.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
3.1 Projektová príprava verejných investícií	Príprava konkrétnych verejných investícií do štádia umožňujúceho ich povolenie, financovanie a následnú realizáciu.	Patria sem projektové a technické dokumentácie, architektonické a inžinierske návrhy, štúdie uskutočniteľnosti, rozpočty a výkazy výmer, odborné prieskumy a posudky, povoľovacie podklady, inžinierska činnosť a ďalšia príprava priamo viazaná na konkrétnu plánovanú verejnú investíciu.
3.2 Realizácia verejnej infraštruktúry a základných služieb	Realizácia, obnova a rozvoj verejnej infraštruktúry, verejných budov, technických sietí, verejných priestranstiev a základnej občianskej vybavenosti.	Patria sem projekty výstavby, rekonštrukcie alebo funkčnej obnovy miestnej technickej a dopravnej infraštruktúry, verejných budov a priestorov, vodného hospodárstva, energetických a technických systémov, verejnej konektivity a ďalších investícií slúžiacich obyvateľom alebo verejnosti.
3.3 Malé projekty pre obce do 500 obyvateľov (pre CORE okresy) a do 2000 obyvateľov (pre STATUS okresy)	Menšie, samostatne funkčné a rýchlo realizovateľné lokálne projekty s bezprostredným prínosom pre verejný priestor, bezpečnosť, životné prostredie alebo miestne služby.	Patria sem drobné úpravy verejných priestranstiev a prístupov, mobiliár, zastávky, menšie bezpečnostné a záchranné prvky, zeleň a vodozádržné opatrenia, komunitné a návštevnícke prvky, informačné a komunikačné vybavenie a ďalšie lokálne zásahy vytvárajúce nový alebo zlepšený verejný výstup.
3.4 Spolufinancovanie projektov rozvoja územia z externých zdrojov	Podpora vlastného spolufinancovania rozvojových projektov financovaných z iného externého verejného zdroja, ak regionálny príspevok dopĺňa konkrétny hlavný projekt.	Patria sem projekty, pri ktorých je zabezpečené externé financovanie a je určená povinnosť vlastného spolufinancovania alebo iná prípustná spolufinancovaná časť; môže ísť o verejnú infraštruktúru, životné prostredie, sociálne a komunitné služby, energetiku, digitalizáciu a ďalšie oblasti rozvoja územia.
3.5 Integrované bezpečnostné a záchranné systémy obcí	Funkčné bezpečnostné, monitorovacie, varovné a záchranné systémy zvyšujúce ochranu obyvateľov, verejného priestoru a schopnosť obce reagovať na mimoriadne udalosti.	Patria sem kamerové a monitorovacie systémy, osobné záznamové systémy oprávnených zásahových zložiek, mobilné monitorovanie a drony v zákonnom režime, systémy včasného varovania a krízovej komunikácie, AED a ďalšie systémy okamžitej záchrany života vrátane potrebného softvéru, inštalácie, školení a servisu.

HLAVNÁ AKTIVITA 4 – SOCIÁLNE SLUŽBY, ZDRAVIE A DEMOGRAFIA

Podpora dostupných a udržateľných sociálnych, komunitných a zdravotných služieb reagujúcich na demografické, zdravotné a sociálne potreby obyvateľov.

Názov opatrenia	Základné vymedzenie	Typové zameranie projektov
4.1 Rozvoj sociálnych služieb a komunitnej podpory	Vznik, rozšírenie a skvalitnenie sociálnych služieb a pravidelnej komunitnej podpory pre seniorov, osoby so zdravotným znevýhodnením, rodiny, osoby v krízovej situácii a ďalšie zraniteľné skupiny.	Patria sem terénne a domáce, ambulantné, denné a pobytové sociálne služby, krízová a nízkoprahová pomoc, podpora samostatného života, komunitné centrá a programy, sociálne poradenstvo a ďalšie odborné činnosti; priestory, vybavenie a mobilita sú súčasťou opatrenia, ak priamo vytvárajú alebo rozširujú konkrétnu službu.
4.2 Dostupná zdravotná starostlivosť a prevencia	Zlepšenie územnej, časovej, fyzickej a sociálnej dostupnosti zdravotnej starostlivosti a zdravotne zameranej prevencie pre konkrétne skupiny obyvateľov.	Patria sem vznik alebo rozšírenie ambulantnej starostlivosti, mobilné a výjazdové zdravotné služby, preventívne vyšetrenia a skrining, telemedicína a telekonzultácie, monitoring chronických pacientov, rehabilitačná a ďalšia odborná zdravotná starostlivosť, programy duševného zdravia a pravidelné preventívne programy.